

כוחו רצח

בשולי החוברת האחרונה של "פוליטיקה, עיתון כוליטי ישראלי"

בלשון הגזמה ניתן לומר שאם כל חוברות פוליטיקה הקודמות לא באו אלא כדי להכשיר את הקרקע לזו שלפנינו — גם אז היו כל המאמצים שהושקעו בהן מוצדקים.

מקומו וסיכוניו

תמונת מצב? ריוקן סוף שנות ה-80, כפי שכתבו על גבי העטיפה האופנתית (היכן נתקלנו כבר ב־100 עטיפות רומנטיות?) אולי באמת "הציי רוף המרשים ביותר תחת גג אחד של כותבים צעירים". מתוך אותה עטיפה.

האיסטנים, אשר יירתע מנימת השבח העצמי של האיפיון האחרון ("הצירוף המרשים ביותר") יסגירו בכך את היתרון לרוד אחר, בעל מנטא-ליות שונה. כלומר, לא בן פלוס־מינוס־25, גילם של הכותבים כאן.

מי שהוא פלוס־מינוס 25 כבר יודע ששיווק המוצר הוא חלק מן המוצר; שיחצנות היא רק החיצונית של התוכן, הקליפה המושכת המסתירה ולפעמים מגוננת על רקמות עדינות יותר פנימה. נביח איפוא לשיבחי החתום המעיר על עיס תו. אולי בימינו הם באמת הפכו לחלק הכרחי מן המישחק, כמו שיוגל (הפאב, לא החוקר) הוא המקום הראוי לגמור בו את הלילה, אם אתה דווקא רוצה להימנות עם אותם. כולם" שאפילו גבי ניצן יודע שהם רחוקים מלהיות אפילו חלק. נביח לקנן ונתרכז כמה שיש בו: כתיבה של אנשים צעירים, עטים מושחזים — מומן לא נתקלתי בצוותא כזאת של עטים מושחזים — ומרפקים משופשפים.

תמונת מצב? נדמה לי שהביטוי "פוטו רצח" של יאיר לפיד מתאים הרבה יותר. מה פלא. בדיקה קלה מראה שלפחות חלק מן המשתתפים עברו את בתיהאולפנה של המקר מונים, התוצרת הרותנית המובהקת ביותר של שנות ה-80 הישראליות.

מקומונים פירושו, כידוע, עט רז, אץ קוצץ, אינטליגנציה אנימאלית (בשום אופן לא מיני מאלית), הכרח לחשוף נקודות־תורפה, לפנרן דראמות, גיבורי תרבות וכו', הרבה כסאה וסיגנון שלפעמים — במידעו (ההיפך ממיטבו) — הוא נראה כאילו יצא ברצועות ארוכות מתוך מעבר תמלילים מתפרע שהוסיף לפעול אחרי שבכליו נדרם.

מקומונים פירושו גם ניצחון השיכתוב על הרוח, התפוקה על האיטנטנסיות — והעורך על המלאכה. כל זה צדד איזו נהיה עוממה לרוח (מה זאת רוח?) המתקיימת דווקא של שלום עם ספקנות הבאה מייד ומטילה גם אותה בספק. והכל מוזרם לחצר ביוזגנית שלמה של עורכים ועורכי־מישנה, ראשי מדורים וראשי מערכות, יועצים ומומחים, משכתבים, מגיחים, כתבים ופירחי כתבים.

התנאי העיקרי לתיפקודה של כל המערכת הוא היעדר אשליות (עיתון הוא אחרי הכל רק עיתון), והתנאי העיקרי לשפיתו ולכבודו העצי מי של הכותב הוא שלא יתייחס לעצמו ברצינות מופרות.

"אני כתבתי פרופיל מחמאי ביותר לנתניהו, שאף איש יחסיציבור לא היה מתבייש בו." או "רדתי במיוחד מירושלים לתל־אביב, התגודדתי יחד עם מיספר מצומצם של כמה מאות מבין הילב בכושר בנאה רואה שחורות. המושג הבוזץ הלבב גוני עוד לא נולד, אבל ריח הדם המכובז (ראי אומה כי היינו בובונים עד מאד?" — נ"ז) עמד כאוויר. זה היה פאתסי. מחאה כתובה ולהתמלק לקח לו שובו לארוז מכונה־כתיבה ולהתמלק לנייריורק לצמיתות". אחר־כך, כמובו, חזרה מן ה"צמיתות", אולי לסוג אחר של צמיתות שבה "הכל עבודה. הכל חומר. וכל החומרים מתערב לים ונגרסים. הדמוגוגיה הגסה ביותר, השקרים הנפתלים והמתועבים ביותר, והסיסמות המסוכי נות ביותר".

ואתי חסדי שוב "לא מופתעת, לא נרעשת, סופגת ומספיגה את הנייר". והיא גם ישרה וכנה דיה כדי להבין "שצבירת זמן ניכר בשטח היא

דור תשנ"ח

החוברת האחרונה של כתב־העת "פוליטיקה" מוקדשת לאסופה של טכסטים אוטו־ביוגראפיים ואנאלטיים, סאטיריים, ציניים וחדורי תחושת מעורבות ורצינות, שזכ תבו בידי אנשים צעירים, רובם בשנות ה־20 לחייהם. מעבר לכישרון הכתיבה הבלתי־שכיח המתגלה כאן, מתקבלת "תמונה קבוצתית" של העילית האינטלקטואלית של דור. על מישקל "דור תש"ח", "דור הפלמ"ח" או "דור המדינה", ניתן היום — אולי בראשונה — לדבר על דור תשנ"ח או תשנ"ט; דור המגיע לכלל מודעות עצמית בתקופה שאינה מבטיחה הרבה סיבות לשימחה ולעומת זאת שומטת מידיה הרבה מהישגי ישראל של ה"דורות" הקודמים.

הדור הניבט אלינו כאן היה כנראה לפני תשנ"ח או תשנ"ט. אבל צריך היה לבוא מישהו שיאפשר לו לתהות במקובץ על זהותו. מתוכו, ניתן לומר בוודאות, ייצאו לא רק כמה ממיטב הכותבים של העתיד, כי אם גם הנהגתה האינטלקטואלית של ישראל החילונית בעידן שלאחר שילטון ה"פרסטרויקה". פרס, שמיר ורביץ.

תונות (ולו גם חלקית, כמוני, למשל — נ"ז)? — פשיטא (הם כמובן לא ישתמשו במילה ארמית): אתה שואף/חותר ל"עיתונות חדשה" שהיא "שואפת לספרות יותר עיתונאית, לעיתונות יותר ספרותית".

וכך מרבית הרברים שבכאן מתקיימים באי־זווית־גבול שבין שתי הרשויות: בין עיתונות לבין ספרות. איזור־גבול גדול מאוכלס בצפיפות שחלק גדול מן הכותבים בישראל מתקיימים/מתפרנסים בו וממנו — בכבוד או בלעדיו. מובן שבאיזור־גבול אתה נחשף לכל הסכנות של איזור־גבול. כולל לסכנה של דיווח מוטעה,

דברים מוזקרים לעין

מילים, מילים וחוכית מגדלת. הכל נועד לחשוף את המודקר לעין, שאינו פליט־קולמוס אצל עיתונאי. זה הרי עסוק ממילא, ראשו ורובו,

ציטוט לא מדויק, ניסוח דרמאטי יתר על המידה, טרונות (לא מלשון טראון) מילולית, חוסר־אמינות.

סיקור "קצת חלש" מאירופה

דוגמה. עיתונות הנירג'רנאליזם בנירסתה ה־ישראלית (הה, ארם ברוך, ארם ברוך... הבאבא־ברוך של העיתונות המקומנית־מגאוזנית שלנו) אינה "אנטי־מיקצוענית, בלתי־אובייקטיבית, לא־פקידותית, ומכאן שהיא עירובניה במהותה, חותרת לאנארכיה סיגנונית, לבילגונן של רמות לשוניות שונות, לכלל מבולקה דמוית סלטה רוסה" (אלי שיי).

ברברים מוזקרים לעין, ואם אין הם מוזקרים, סימכו עליו: הוא יגרום להם שידוקרו. וכך הכל כאן "רואים מיד" "מבחינים", "שמים לב" "מת־אמצים לבטא" והם מחפים על כך בליגלוג עצמי קל, כגון בשעה שהם כותבים שהם "מפחיר רוח" או שהם עובדים "בביטחון בלתי ניתן לשיעור" (אירוניה), או אתם מעמידים פנים שהם תל־אביבים שעה שבאמת הגיעו לכאן מערה, מדימונה, מתורה ובנותיה וראבו — מירושלים. למען האמת, רובם חדרים מודעות ל"קר־דיטים" (עיתונאים), "תרומות" (עיתונאיות), הד צורך "לבסס את מעמדו" של עיתון, המודעות ל"מסלול" שצריך לדלג בו/עליו, לריצת המכ־שולים" התל־אביבית, לצורך הרוחק לשרוד ה־מתבטא ב"אינטסים מובטחים".

לא, להם לא ימכרו שום לוקשים. הם מבינים שכאן "פיקציה" ש"אסור להעמיד אותה במיכחן", ואילו שם — פרוכט. כאן — אשליה והיפך אקטיוויות ושם "מסר" כוב או "תרגיל־יקציה, הלמים חשמליים דוקרניים, שנועדו להציף לקר רא שמן, מויע, בגופיה, נוטה להתנמנם, אחרי הצהריים" (אלי שיי).

וגם דברים אחרונים אלה אינם נאמרים על דרך השלילה אלא כחלק מניסיונו של כותב זה (הם לא יכתבו כך) לבטא — באותה יומרה של קוצריד כוחט בעצמו, כמובן — מיקצת מהת־רשמותו מן החוברת המונחת לפניו.

אכן, הרבה כאן בלאז, מנופה, אופנתי או תמם שטותי. למשל: "שפה מול עולם; מאוחר ומיותר מדי. רומה שהריון בעניין זה כבר מוצה".

אבל עידו בראל, "צייר העובד לפרנסתו כאישחרשות ברשת־טלוויזיה זרה", כן 29, בכל זאת מנסה את כוחו: "העולם (המציאות, החיים) הוא תלו־שפה, והאמנות עוסקת, ועסקה תמיד, בשאלת הייצוג".

חבל, כמה חבל שלא שעה לאזהרתו שלו עצמו. מן הקריאה מתקבל הרושם שמרבית הכותבים הם מוצרי־עלית של התעשייה האקדמית שלנו. ועיון בהערות הביוגראפיות מגלה שאכן כך הדבר. מסקנה: במידה שהכותבים משקפים איזו מנטאליות דורית — ונרמה לי, עם כל ההס־תייגויות, שהם אכן משקפים — זהו דור המבקש לו מפלט במחלצות או בניסוחים אינטלקטוא־ליים, קנויים בלימוד או במשיכה, בדרך הקשה או הקלה, מפני חוסר־ביטחון שהוא פרי תחושה מס־רידה של פרובינציאליות. הסיבות לכך עשויות להיות רבות ומגוונות. הרי —

ישראל מאוקמת במרחק שני העשורים של שנות־האור מאמריקה. כל תופעה שמגיעה אליה היא כבר פאסה לפני שנולד השכפול המקומי שלה".

וגם זה: "הסיקור מאירופה קצת חלש, מוכרחים להודות".

מצוקה פרובינציאלית

ומילים זרות

האם מותר לבן הפלוס־מינוס 60 להזכיר לצעירים ממנו בשנות דור (אם גם לא בשנות אור), או יותר שכל מה שנוצר כאן ובהרבה פרובינציות אחרות בעולם בעשרות השנים האחרונות צמח, ולפעמים אפילו קצת שיגשג, דווקא מפני שהסיקור מאירופה היה "קצת חלש", ו"התופעות" (איזו מילה נוראה) שהגיעו מאמרי־קה הגיעו — השבת לאל — באיחור של שני עשורים ואיחור פירושו גם פרספקטיבה, לא רק פיגור. לפעמים אפילו נוצרו כאן כמה מטעמים מיזרחיים ייחודיים דווקא תודות ל"בילגון" של המקומי, בן המקום, עם מה שהגיע משם — מן העולם הגדול־הקטן, לומר העולם שגם אמסטר־דם, ליון, אנטוורפן או לונדון משתייכות או הש־תייכו אליו.

יתכן שמצוקה "פרובינציאלית" (האם יורשה לומר: מיתרת) זו היא גם האחראית לאחת "התופעות" הפחות מרנינות אצל הפלוס־מינוסים הצעירים שלנו. ראו את המבול הזה של מחלצות יבוא: ביזאריות ופרדוקסאליות, פריג'דייות ופס־וודו ופוביה ופתולוגיה וקווים קריקטוראליים וטמפראמנט ופראפרגליה ואפקטים ואובססיות וא־פירוריות ורגסיה ומלך פינג פונגי וג'ונסייד (כבר אין מילה עברית? הרי את המונח הלועזי המציאו במיקרה זה על בשרנו שלנו — אבל אולי דווקא עובדה זו תורמת כאן למשאלה להרחיק את העדות) ופרפטואום־מובילה ובון טון וארכיטיפי ואנומטופיה.

מה דעתכם, למשל, על "דיסוננס קוגניטיווי" ו"בלתי אקרטיווי"? או על הפסיקה הבאה: "אני ריכזתי לומר שמנקודת התצפית העיתונאית חייבתי למתנות מסוימת, להקשבה דרוכה, לענייניות א־הוק. מהווית הזו תחושת האפוקליפסה..." מקבלת גוון פחות כרונולוגי, אלא, אפשר לומר, פטאליסטי, כמעט רומאנטי.